

Yargıtay HGK E.2024/760 K.2025/637 (15.10.2025)

Karar metni, Yargıtay Başkanlığı Karar Arama sistemindeki yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2024/760 E. , 2025/637 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi

SAYISI : 2024/279 E., 2024/768 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 20.12.2023 tarihli ve

2023/2444 Esas, 2023/6371 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki boşanma davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun kabulüne, İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılmak suretiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararının, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı kadın dava dilekçesinde; davalı ile 1999 yılında evlendiklerini, iki çocuklarının dünyaya geldiğini, eşinin alkol ve kumar alışkanlığı olduğunu, eve bakmadığını, birlik görevlerini yerine getirmediğini, sadakat yükümlülüğünü ihlâl ettiğini, [sağlık bilgisine ilişkin kısım kişisel veri olduğundan çıkarılmıştır] ileri sürerek eşi ile boşanmalarına karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı erkek cevap dilekçesinde; tüm iddiaları inkârla, çocukları ve eşinden ayrı kalmak istemediğini, davacının iki ay önce evi terk ederek ailesi ile köyde yaşadığını, çocuklarını ve davacıyı görmek için defalarca köye gittiğini, [sağlık bilgisi çıkarılmıştır] belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 07.04.2021 tarihli ve 2020/367 Esas, 2021/267 Karar sayılı kararı ile; toplanan delillere göre 1999 yılında evlenen tarafların iki çocuklarının bulunduğu, erkeğin kumar oynadığı, eve bakmadığı, [sağlık bilgisine dayalı güven sarsıcı davranış kabulü — sağlık verisi çıkarılmıştır], boşanmaya sebep olan olaylarda davalı erkeğin tam kusurlu olduğu gerekçesiyle tarafların boşanmalarına karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 18.01.2023 tarihli ve 2021/2167 Esas, 2023/113 Karar sayılı kararı ile; davacı kadının dava dilekçesinde ileri sürmüş olduğu vakıaların ispatına ilişkin tanık deliline dayanmadığı gibi cevaba cevap dilekçesi de sunmadığı, böyle olunca usulüne uygun şekilde dayanılmayan tanık beyanları hükme esas alınarak davalıya kusur yüklenmesinin mümkün olmadığı, diğer yandan [sağlık verisine dayalı] sadakatsizlik kabulü yönünden de erkeğe kusur yüklenmesinin doğru olmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak davanın reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı kadın tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

2. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin ilam başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "...Davacı kadın tarafından evlilik birliğinin sarsılması hukuki sebebine dayalı olarak açılan boşanma davasında yapılan yargılama sonucunda; İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüyle tarafların boşanmalarına ve boşanmanın fer'ilere ilişkin hüküm kurulmuş, İlk Derece Mahkemesinin bu kararı davalı erkek vekili tarafından istinaf edilmiştir. Yapılan incelemede, davalı erkek vekilinin istinaf dilekçesinde, dilekçelerin karşılıklı verilmesi aşamasında kadının tanık deliline ve başka bir delile dayanmadığı yönünde bir istinaf talebi bulunmamaktadır. Bölge Adliye Mahkemesince, erkeğin istinaf dilekçesinde bu yöne ilişkin bir talebi bulunmadığı nazara alınmadan inceleme yapılarak kadının tanık deliline ve başka delile dayanmadığı ve bu halde erkeğin kusurunun ispatlanamadığı gerekçesi ile davasının reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. 6100 sayılı Kanun'un 355 inci maddesine göre re'sen gözetilecek kamu düzenine aykırı haller dışında istinaf incelemesi, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. O halde, Bölge Adliye Mahkemesince yapılacak iş istinaf sebepleri ile sınırlı şekilde inceleme yaparak bir karar vermekten ibarettir. Bu husus gözetilmeden hatalı istinaf sınırlaması yapılarak yazılı şekilde karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir..."

gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile önceki kararda yer alan gerekçenin yanında; 6100 sayılı Kanun'un 33. maddesi uyarınca hâkimin hukuku resen uygulayacağı ilkesinin düzenlendiği, somut olayda davacı tarafından usulüne uygun şekilde tanık deliline dayanılmadığı, buna karşılık dinlenen tanık beyanları uyarınca kusur durumunun tespit edildiği, hükme karşı davalı tarafından "ispatlanamayan davanın reddi gerektiği" ileri sürülerek istinaf kanun yoluna başvurulduğu, hükmün tüm yönleriyle istinaf edilmiş olması durumunda istinaf incelemesinin maddi hukuk ve usul hükümlerinin tamamını kapsayacağı, dolayısıyla davanın reddini savunan davalının istinaf incelemesi yapılırken 6100 sayılı Kanun'un 355. maddesinin bozma kararındaki gibi dar yorumlanarak uygulanmasının hakkaniyete aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı kadın tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı kadın temyiz dilekçesinde; davalı ile boşanmalarına karar verilmesi gerektiğini ileri sürerek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; tanık deliline dayanılmaksızın açıldığı anlaşılan eldeki boşanma davasında, tanık beyanlarının hükme esas alınarak hüküm kurulmasının mümkün olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 33... ilâ 373. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü bakımından hâkimin hukuku resen uygulaması ilkesi ile istinaf sebepleri ve sebeplerle bağlilik hususlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

2. Hâkimin hukuku resen uygulaması, 6100 sayılı Kanun'un 33. maddesi gereğince, hâkime verilmiş bir ödevdir (doktrindeki bir esere atıf). Bu ilkenin uygulanması, yalnızca ilk derece yargılamasıyla sınırlı olmayıp kanun yolu aşaması için de geçerlidir. Ne var ki somut olayda da görüldüğü üzere "hâkimin hukuku resen uygulaması" ilkesinin, istinaf incelemesi bakımından nasıl yorumlanması gerektiği izaha muhtaç bir konudur.

3. İstinaf kanun yolunda, ilk derece mahkemesince verilen kararın kaldırılması, değiştirilmesi veya ilk derece mahkemesine iade edilmesi nedeni olabilecek nitelikteki hususlar istinaf sebebi olarak adlandırılır. Nelerin istinaf sebebi olacağı 6100 sayılı Kanun ile açıkça düzenlenmediği gibi istinaf sebepleri bakımından da bir sınırlama yapılmamış; sadece Kanun'un 353. maddesinde istinaf sebebi sayılan önemli usul hataları düzenleme altına alınmıştır. Bölge adliye mahkemesince duruma göre; işin esasına girilmesi, duruşma yapılması ve tahkikat işlemleri de yapılarak yeniden bir karar verilmesi söz konusu olduğundan, esasen istinaf sebeplerinin tek tek sayılması veya sebepler yönünden bir sınırlama yapılması istinafın niteliğine de uygun düşmez.

4. İstinaf incelemesinin maddi vakıa denetimi ve hukuki denetimi kapsamına karşılık, temyiz incelemesi münhasıran hukuki denetimle sınırlıdır. Nitekim istinaf sebeplerini belirtmeyen kanun koyucu "Bozma sebepleri" kenar başlıklı 371. maddede temyiz sebeplerini açıkça hüküm altına almıştır. Bu maddeye göre; hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması, dava şartlarına aykırılık bulunması, taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi, karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması bozma sebebi olarak kabul edilmiştir. Bu sebeplerin aynı zamanda istinaf sebebi olacağı hususu şüphesizdir. Zira istinaf aşamasında; hukuki denetim bakımından ileri sürülen tüm hususlar incelenebileceği gibi, maddi vakıalar ve deliller yönünden de değerlendirme yapılması söz konusudur. Dolayısıyla istinaf sebepleri; istinaf incelemesinin niteliği gereği temyize esas olan sebeplerle sınırlı değildir. Temyiz incelemesinin kapsamı dışında kalan, özellikle vakıaların tespit ve değerlendirilmesindeki yanlışlık ve eksiklikler istinaf sebebi olur (doktrindeki bir esere atıf).

5. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "İstinaf dilekçesi" başlıklı 342/2-e bendinde; istinaf yoluna başvuran kişinin dilekçesinde, istinafa başvuru sebeplerini gerekçeleri ile birlikte açıkça göstermesi gerektiği hususu düzenleme altına alınmıştır. Bunun devamı olarak 6100 sayılı Kanun'un 355. maddesinde, kamu düzenine aykırılık hâlleri dışında, istinaf incelemesinin istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılacağı da ayrıca belirtilmiştir. İstinaf aşamasında hukuki denetim yanında ayrıca vakıa denetimi de yapıldığı

ve bunun sonucunda yeniden yargılama yapılarak yeni bir hüküm verilmesi mümkün olduğu için, tarafın dayandığı istinaf sebeplerinin ve buna bağlı talep sonucunun istinaf dilekçesinde gösterilmesi önem taşımaktadır. Zira hukuki konu hâkimin kendiliğinden araştırması gereken (HMK md. 33) bir husus iken, ileri sürülen vakıa ve talepler hâkimi bağlar (HMK md. 25-26).

6. Belirtmek gerekir ki kanun koyucu; istinaf sebepleri ile bağlılık bakımından, maddi vakıalar veya hukuka aykırılık açısından bir ayırım yapmamıştır. Ne var ki burada işin niteliği gereği, ilk derece mahkemesince yapılan hatanın kaynağı önemlidir. Maddi vakıaya ilişkin istinaf sebepleri delillerin toplanması, incelenmesi ve değerlendirilmesi temelinde ortaya çıkar ve neticede maddi mesele hakkında yanlış sonuca ulaşılmasına yol açar. İlk derece mahkemesi kararının doğru olabilmesi, kararın dayanağı olan vakıaların eksiksiz ve gerçeğe uygun olarak tespit edilmiş olmasına bağlıdır. İlk derece mahkemesi delilleri yanlış değerlendirir, dosya kapsamına aykırı karar verir veya vakıaları yanlış tespit ederse, ortaya maddi vakıaya ilişkin bir istinaf sebebi çıkar (doktrindeki bir esere atıf). Maddi vakıalar bakımından istinaf sebepleri ile bağlılık her halükârda geçerlidir (doktrindeki bir esere atıf).

7. Kanun koyucu; istinaf sebepleri ile bağlılık açısından, ileri sürülen istinaf sebebinin hukuka aykırılık teşkil etmesi durumunda da açıkça bir düzenleme yapmamıştır. Bilindiği üzere hukuka aykırılık, usul hukukunun veya maddi hukukun uygulanmasında yanlışlık yapılması şeklinde iki türlü karşımıza çıkar. Hukuki denetim yapılan temyiz kanun yolunda, bozma sebeplerinin gösterildiği 6100 sayılı Kanun'un 371/1-a bendinde hüküm altına alınan "hukukun ve taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanması" şeklindeki bozma sebebi doğrudan maddi hukuka işaret etmektedir. Maddi hukuk kurallarına aykırılık, somut olayda uygulanması gereken maddi hukuk kuralının hiç uygulanmaması veya yanlış ya da eksik uygulanması şeklinde gerçekleşebilir. Böyle bir durumda hâkim esasen, hukuki nitelendirme faaliyetinde yanlışlık yapmıştır. Yukarıda 2. paragrafta açıkça belirtildiği üzere; hâkim, Türk hukukunu resen uygulamakla yükümlüdür (HMK md. 33). Her hukuk kuralı; düzenlediği hukuki durum, ilişki veya işleme ait belirli koşul vakıaları içerir. Uyuşmazlığın o hukuk kuralı ile çözülebilmesi için somut olaydaki vakıaların, hukuk kuralının unsur vakıaları ile örtüşmesi gerekir. Hukuk kuralı, bu koşullar gerçekleşmediği hâlde somut olaya uygulanırsa bir altlama diğer bir ifade ile hukuki nitelendirme hatası yapılmış olur. Dolayısıyla ilk derece mahkemesince maddi hukukun yanlış uygulanması söz konusu olduğu durumlarda, hâkimin hukuku resen uygulaması kuralı gereğince, bu konu bir istinaf sebebi yapılmasa veya istinaf sebebi yapılmakla birlikte yanlış gösterilmiş olsa da, istinaf incelemesi yapan bölge adliye mahkemesi kendiliğinden değerlendirme yapar ve istinaf sebepleri ile bağlılık burada geçerli olmaz (doktrindeki bir esere atıf).

8. Usul hukukuna, diğer bir ifade ile yargılama kurallarına ilişkin bir yanlışlık yapıldığına yönelik istinaf sebebinde ise doğrudan "istinaf sebebi ile bağlılık geçerli değildir" yargısına varılamaz. Bilindiği üzere; karara etki eden usul hataları bakımından öteden beri hukukumuzda mutlak ve nispi temyiz sebepleri şeklinde ikili bir ayırım yapılmaktadır. Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete girmesinden sonra bu sebeplerin, mutlak ve nispi istinaf sebepleri olarak ifade edilmesi gerektiği şüphesizdir. Mutlak sebepler bakımından; 6100 sayılı Kanun'un 371/1-(b) ve (c) bentleri ile istinafta duruşma yapılmadan verilecek kararları düzenleyen ve özellikle usuli sebepleri içeren 353/1. maddesinin (a) bendi yol göstericidir. Yargılama kurallarına aykırılık, mutlak istinaf sebebi şeklinde ise ilk derece mahkemesi hükmünü etkileyip etkilemediğine bakılmaksızın bu şekildeki istinaf sebepleri belirtilmesi dahi, bölge adliye mahkemesince kendiliğinden dikkate alınması gereken önemli ve ağır usul hatalarıdır (doktrindeki bir esere atıf).

9. Usul hukukuna ilişkin mutlak istinaf sebebi olmayan diğer yargılama hataları nispi istinaf sebebi olarak ifade edilmektedir. Bu konuda; bozma sebepleri arasında sayılan ve aynı

zamanda istinaf sebebi olarak kabul edilen 6100 sayılı Kanun'un 371/1-ç bendinde yazılı "Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması" şeklindeki hüküm dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede, ilk derece mahkemesinin kararının yanlış olması sonucunu doğuran ne var ki mutlak sayılmayan sair tüm usul ihlalleri, nispi istinaf sebebi olarak kabul edilir. Bu tür usul hatalarının istinaf sebebi olarak kabul edilebilmesi için ilgili usuli hatanın mahkemenin kararını etkilemiş olduğu veya bunun muhtemel bulunduğu (illiyet bağının varlığı) ortaya konulmalıdır (doktrindeki bir esere atıf). Diğer bir ifade ile yargılama kurallarına aykırılık teşkil eden ilk derece mahkemesi kararına karşı, nispi istinaf sebebi niteliğindeki bir sebebe dayanan taraf, bu sebebi belirtmek ve ayrıca bu sebebin karara ne şekilde etki ettiğini de açıklamak zorundadır. Bölge adliye mahkemesi bu sebepleri kendiliğinden araştıramaz veya bu bağlantıyı kendisi kuramaz (doktrindeki bir esere atıf).

10. Yapılan tüm bu açıklamalar ışığında eldeki davaya gelince; tarafların 11.11.1999 tarihinde evlendikleri, ortak iki çocuklarının dünyaya geldiği, davacı kadın tarafından eşinin alkol ve kumar alışkanlığı olduğu, eve bakmadığı, birlik görevlerini yerine getirmediği, sadakat yükümlülüğünü ihlâl ettiği iddialarıyla 4721 sayılı Kanun'un 166/1. maddesi uyarınca boşanma davası açıldığı, dava dilekçesi incelendiğinde tanık deliline dayanmadığı gibi cevaba cevap dilekçesi de sunmadığı anlaşılmıştır. İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılama incelendiğinde; 29.01.2021 tarihli duruşmada hazır bulunan taraflara 2 numaralı ara karar ile "6100 sayılı Kanun'un 240. maddesi uyarınca tanık listesi sunmaları için süre" verildiği, bunun üzerine davacı asılın 04.02.2021 tarihli dilekçe ile dinletmek istediği tanıklarını bildirdiği, devam eden 17.03.2021 tarihli duruşmada her iki tarafın da hazır bulunduğu ve davacı tanıkları olarak bildirilen ..., ... ve ... isimli tanıkların dinlendiği, Mahkemece tanık beyanlarına karşı diyeceklerinin davalıdan sorulması üzerine davalının "Tanık beyanlarının aleyhe yönlerini kabul etmem, avukat tutmak isterim, [sağlık bilgisi çıkarılmıştır], eşimi seviyorum, boşanmak istemiyorum" şeklinde beyanda bulunduğu ne var ki tanıkların dinlenmesine itiraz etmediği, davalı vekilinin 05.04.2021 tarihli dilekçesi incelendiğinde de aynı şekilde davacı tarafından usulüne uygun şekilde tanık deliline dayanılmadığından bahsedilmediği, Mahkemece davanın kabulüne karar verildiği bir sonraki celse olan 07.04.2021 tarihli duruşmada yine tarafların ve davalı vekilinin hazır bulunduğu, vekilin söz alarak "celse arasındaki dilekçemizi tekrar ediyoruz, boşanma koşullarının ispatlanmadığını düşünüyoruz, bu bakımdan davanın reddine karar verilmesini talep ediyoruz" şeklinde beyanda bulunduğu anlaşılmaktadır. Davalı vekili, 30.06.2021 tarihli istinaf dilekçesinde ise dinlenen tanık beyanları uyarınca müvekkiline yüklenen kusurlu davranışların ispatlanmadığı böyle olunca davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

11. Gerçekten de İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılama incelendiğinde davacı tarafından tanık deliline usulüne uygun şekilde dayanılmadığı hâlde, davacı tarafa süre verilerek tanık listesi sunmasının sağlandığı ve dinlenen tanık beyanlarının hükme esas alınarak davanın kabulüne karar verildiği ortadadır. İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılamada; 6100 sayılı Kanun'un 371/1-ç bendinde yazılı "Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması" şeklindeki hüküm ihlâl edilmiştir. Ne var ki bu husus yukarıda 9. paragrafta ayrıntıları ile açıklanan usule ilişkin nispi bir istinaf sebebidir. Mahkemece dinlenen tanıklara karşı davalı tarafından yargılamanın hiç bir aşamasında itiraz edilmediği gibi, yapılan usuli hata istinaf dilekçesinde açıkça belirtilmemiş, usul hukukuna dayanan istinaf sebebinin karara ne şekilde etki ettiği açıklanmamıştır. Böyle olunca tarafların ileri sürmüş olduğu usule ilişkin nispi istinaf sebepleri ile bağlı olan Bölge Adliye Mahkemesince, belirtilen husus gözetilmeksizin verilen direnme kararı, usul ve yasaya aykırı olup bozulması gerekmiştir.

12. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; somut olayda İlk Derece Mahkemesince davalı erkeğe yüklenen kusurlu davranışlar usulüne uygun şekilde dayanılmayan tanık beyanları uyarınca hükme esas alındığı, bu karara karşı davalı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulduğu, istinaf dilekçesinde tanık beyanlarının yeterli ve somut olmadığına ilişkin itirazın ileri sürülmesi nedeni ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen direnme kararının onanması gerektiğı yönünde görüş ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

13. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

14. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeple;

Davacı kadının temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373 maddesinin 2. fıkrası uyarınca Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesine gönderilmesine,

15.10.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.